

0 1 2 7

A Magyar Hírlap hétfői melléklete
2018. január 27.
Szerkesztette: Petán Péter
Művészeti vezető: Salát Zalán Péter

a K ö z ö s s é g

Kölcsey Ferenc: A kedves sírja

*Ki sírja ez hűs bükknek éjjelében,
Melyet lengő fű s kék virág fedez?
O vándor, ülj le bükkem enyhelyében,
Kedvesnek sírja ez!*

*Bús könny remeg leányka kék szemedből
Ki fogja e könnyűt letörteni,
Lágyan ölelvén vissza gyötrelmedből
Mint Paphos isteni?*

*Vándor, ne bánd e könnyet, mely áztatja,
Nem fogja tenni jéggé keblemet,
Csendes keserv csak ami őt fakasztja,
És hív emlékezet!*

(Szödemeter, 1811. augusztus 13.)

Művész Páholy

„A köztestületi tagság intézményén keresztül is már csaknem ötszáz művész és elméleti szakember kötődik hozzánk”

Párhuzamosságok

Az idén ősszel új ösztöndíjrendszert indít a Magyar Művészeti Akadémia, fiatalabb alkotók hároméves támogatást nyerhetnek el ezen – hangsúlyozta beszélgetésünk során a köztestület főtitkára, Kucsera Tamás Gergely, akivel az MMA-hoz került építészeti múzeum jövőjéről, a Nemzeti Kulturális Alapról és az akadémia elmúlt hét évéről is szót váltottunk.

– Kitűnik az életrajzából, hogy igen régóta szervezéssel foglalkozik. Többek között a hallgatói önkormányzatok, kulturális szervezetek, majd az MTA elnökének főtanácsadójaként is ténykedett. Honnan ez az indíttatás?

– Akik ismernek, tudják, hogy vannak napjaim, heteim, amikor visszahúzódok, a „tartalmon” gondolkodom, hogy legyen mit szervezni, de alapvetően persze közösségi ember vagyok. Így alakult, hogy a gyerekkori, kamaszkori körökből kinőve egyre formálisabb közösségekben találtam magam: ci-

vil szerveződésekben, az ifjúsági körületben kezdtem, mára több mint két évtizede a kulturális körületben tevékenykedem.

– A Magyar Művészeti Akadémia főtitkári feladatai mellett még mindig belefért az idejébe az oktatás és a kutatás is, valamint a visegrádi alpolgármesteri munka?

– Igen, a Pécsi Tudományegyetemen címzetes egyetemi tanárként, a Károli Gáspár Református Egyetemen pedig docensként dolgozom, utóbbi intézményben a művészeti igazgatás, művészeti menedzsment szak a kezdeményezésemre jött létre. Visegrádon pedig egy időközi választáshoz kötődően 2012-ben kaptam egy felkérést, ugyanis feleségemmel s három leányunkkal ott élünk, és ennyi feladatvállalással tartozom a bizalmukkal megtisztelő polgároknak.

– A Magyar Művészeti Akadémia azonban jóval nagyobb szervezet, mint amilyenekben korábban dolgozott, és fel is kellett építeni. Mennyiben tért el az addigi tapasztalataitól ez a munka?

– Az egyesületi korszakból a köztestületé válást az MMA elnöke, Makovecz Imre és főtitkára, Kováts Flórián, ügyvezető elnökként pedig Fekete György koordinálta. Makovecz Imrét és Kováts Flóriánt korábbról ismertem, és 2010 augusztusában kaptam a megtisztelő felkérést. Már korábban is volt, hogy kikérték a véleményemet. Látva a folyamatokat, tudtam, milyen nagy feladat lesz mindez. Mindent alaposan megfontoltam, nem mondtam rögtön igent. Vízi E. Szilveszter mellett MTA-elnöki főtanácsadóként már volt alkalomam betekinteni egy köztestület működésébe. Különleges volt a helyzet, hiszen az MMA rendelkezett előzménnyel, de civil szervezeti keretek között más a működés, mint köztestületként. Rögtön a kezdetektől egyik feladatomnak azt éreztem, hogy a szellemiség, a közösségi légkör lehetőleg fennmaradjon. Másfelől azonban, az igazgatási környezetben szerzett tapasztalataim alapján tudtam, hogy a jövőbeni MMA-nak közvetítői szerepet kell ellátnia a művészeti világ, továbbá

a kulturális szféra, valamint a társadalom egésze és a politika világa között, mindezt autonóm alkotmányos szervezetként. Az első időszakban létre kellett hozni a működést: a szabályzókat, a tagozatokat, a bizottságokat, azaz köztestületi szerveket, továbbá a titkárságot. Mindez annyiban volt eltérő a korábbi feladataimhoz képest, hogy minden addig megszerzett ismeretemre szükség volt az első évek eredményeihez. De elmondhatom, minden támogatást megkaptam az MMA tisztviselőitől és tagjaitól, sikereink közösek, így közösségformálók.

– A második főtitkári ciklusát tölti, hogyan látja, elérték a kitűzött célokat?

– Az egyik legfontosabb az volt, hogy mivel az MTA szovjetizálása következtében 1949-ben megszüntették a széptudományi alosztályt, helyreállítsuk a művészet és a művészek megbecsültségét. Ennek nem csak formája, de eszköze is az MMA.

Párhuzamosságok

Kucsera Tamás Gergely: Az MMA megjelenése elismerések és források többletét eredményezte az elmúlt években

Forrás: Fortepan

„Művészeti ösztöndíjrendszert indítunk, amely havi bruttó kétszázezer forintot biztosítana három éven keresztül”

Folytatás a II. oldalról

A belső építkezés és a meglévő értékek fenntartása mellett külső építkezésre is szükség volt a 2011-es köztestületté válás után. Először is el kellett „helyezni” egy átalakuló alkotmányos rendszerben az MMA-t, ez sok-sok – a jövőbeni, mára már megvalósult együttműködésről szóló – egyeztetés, illetve a kezdeti időszakban a köztestületről szóló törvény pontosító módosítását is jelentő kezdeményezés volt a részünkről. Majd székházként és kulturális központként megnyitottuk a Pesti Vigadót, átvettük a Múcsarnok működtetését. Mindkét intézményünk dinamikusan növekvő látogatószámmal büszkélkedhet. A kormányzattal együttműködésben a művészek elismerésére díjakat alapítottunk, mások mellett a Nemzet Művésze címet. Létrehoztuk a köztestületi tagság intézményét, ezen keresztül is már csaknem ötszáz művész és elméleti szakember kötődik hozzánk. Időközben a majd százhatvan alapító akadémikus közül sokan elhunytak, a tagfelvételek eredményeként ma már a háromszáz fős tagság több mint fele újabb érkező. Emellett jogosultságokat is kaptunk, például a Nemzeti Kulturális Alapnál, de a művészeti oktatás területéhez kötődően is rendszeresen egyeztetünk a kormányzattal.

– *A Nemzeti Kulturális Alap és az MMA közéletését sokan ellenezték, mondván, be akarja kebelezni a független kultúrafinanszírozó alapot a köztestület. Csak egy lépés volt, hogy a döntéseket hozó kuratóriumokba tagokat jelöl az MMA, és később valóban át szeretnék venni a teljes szervezetet?*

– Tényszerű, hogy az MMA szerepvállalása óta erősödött az NKA finanszírozottsága, a forráselosztási elvek, a kollégiumi struktúra és működés pozitív visszhangot vált ki. Fontos megemlíteni, hogy bár az MMA delegál tagokat a kollégiumokba, több esetben külsősöket, tehát nem akadémikusokat vagy köztestületi tagokat kérünk fel erre a munkára. A kérdés politikai részéről azt gondolom, hogy az NKA jól működik, nálunk nem volt és most sem cél semmilyen erősebb integráció. Itt is párhuzamosságról van szó, az MMA és az NKA kultúrafinanszírozó kompetenciái kiegészítik egymást. Ugyanaz a párhuzamosság, mint például a Nemzet Művésze cím létrehozásánál, amely mellett megmaradtak az állami-kormányzati kitüntetések is. A két példából is látszik, hogy az MMA megjelenése elismerések és források többletét eredményezte az elmúlt években. Ezeknek a változásoknak az MMA kezdeményezője volt, s ha kellett közreműködőként, végrehajtóként is szerepet vállalt.

– *Megkapta az MMA az évtizedek óta kiállítóhely nélkül, értékes gyűjteménnyel rendelkező építészeti múzeumot, valamint a többször átszervezett, majd lényegében megszüntetett kulturális örökségvédelmi szervezet egy részét is. A hírek szerint egyésítve, Magyar Építészeti Múzeum és Műemlékvédelmi Dokumentációs Központ néven a Városligeti fasorban, a volt BM-kórház területén kap helyet. Egy ideje csönd van ez ügyben, mikor várható előrelépés?*

– Jelenleg még zajlik az állami vagyon átadása a részünkre, és ha minden jól megy, az előkészítés, tervezés, kivitelezés után a reményeink szerint 2021 végére megnyílhat az intézmény. De addig is szeretnénk, hogy munkatársaink megfelelő körülmények között dolgozhassanak, illetve a külsős szakemberek számára is mielőbb biztosítottak legyenek a méltó kutatási feltételek.

– *Műemlékes dolgozókat is átvettek?*
– Igen, összesen mintegy harminc fő dolgozik az intézményben. Abban bízom, hogy hamarosan a jobbító változtatás részletei érződni fognak, fontos lenne, hogy negyvenévnnyi kormányzati anyatlanság-apatlanság után méltó körülményeket és odafigyelést kapjon ez terület.

– *A működését két és fél éve megkezdő Művészetelméleti és Módszertani Kutatóintézetüket eleinte több jogosnak tűnő bírálat is érte, hogy alig kutatnak valamit, és ami nyilvános lett, az sem látszik túl mélynek. Hogyan látja, azóta rendeződött az intézet munkája?*

– Bárki, aki kíváncsi a tevékenységére, tekintse meg az intézet honlapját, tavaly már tucatnyi konferenciát szervezett, köztük nemzetközit is. A „rendeződéshez”, ahogy mondta, az is hozzátartozik, hogy az intézet 2016 karácsonyán költözhetett be a Hild-vilába s kezdhete meg teljes működését. Hangsúlyoznám, állományát tekintve nem egy nagy intézetnek szánta az MMA, inkább szerződéses kutatók dolgoznak ott. Azt gondolom, hogy hiánypótló és izgalmas kiadványokat is megjelentettek már, például most decemberben a magyar forgatókönyvírókkal készült interjúkötetet, Köbli Norbert és Kollarik Tamás szerkesztésében.

– *Nemrég derült ki, hogy művészáradékok igényelhetnek a kritériumokat teljesítő idősebb alkotók. Ebben pusztán lebonyolító szerepe lesz az MMA-nak, vagy véleményezési, esetleg vétőjoga is?*

– Belső egyeztetések után több mint négy éve vetettük fel először a kulturális tárcának az ötletet. A javaslatunk szerint mérlegelés-

re lehetőséget nem adó rendszerről beszélhetünk. Aki a jogszabályban leírt művészeti díjazásban részesült – például Jászai Mari-díj vagy József Attila-díj – és elmúlt hatvanöt éves, az megkaphatja a megfelelő igénylést követően. Ehhez is többletforrást rendelt az állam, tehát itt is a művészeknek szóló újabb elismerést értünk el. Emellett a kultúráért felelős tárcavezetővel, Balog Zoltán úrral folytatott egyeztetések eredménye, hogy akik nem tudják ezt a művészáradékot igényelni, a miniszterhez fordulhatnak, egy plusz egy éves járadék folyósítását kérve. Ugyanakkor elkerüljük a kettős juttatást, tehát akik a művészeti tevékenységük elismerésére már kaptak valamilyen összeget, illetve MMA-tagok, azok nem igényelhetik ezeket.

– *Mennyi jelentkező van már?*
– Mostanra, több mint három héttel az igénylés megindulása óta csaknem hétszáz beadványt kaptunk. Eddig azt látjuk, csupán néhány százalékban fordul elő, hogy valaki nem felel meg a feltételeknek, vagy hiánypótlásra van szükség a jelentkezésénél.

– *Az MMA évről évre növekvő, tekintélyes költségvetése okán nem gondoltak arra is, hogy a gyakran megélhetési gondokkal küzdő vagy kényszerűségből más területen is dolgozó fiatalabb művészeket szintén támogassák?*

– A művészeti ösztöndíjak – amelyeket már eddig is adtunk – terén felvetettük a minisztériumnak, hogy kevés olyan van, amely éveken átnyúló. És csak néhány, amely meghosszabbítható, összecszerűségében pedig jóval alacsonyabbak, mint a tudomány területén elérhető állami ösztöndíjak. Ezeknél jóval erősebbre volna szüksége a pályakezdőknek vagy az életpályájuk elején-közepén tartó alkotóknak. Eppen ezért szeptembertől olyan művészeti ösztöndíjrendszert indítunk, amely havi bruttó kétszázezer forintot biztosítana. Három éven keresztül kaphatnák a pályájuk elején vagy középszakaszában lévő művészek, illetve elméleti szakemberek.

– *Milyen igazolások kellenek majd ehhez?*
– Végzettségi feltétel nem lesz, a pozitív döntést megalapozó pályázatot kell majd benyújtani, persze ez sem kevés. Száz fővel indul a program, és megint csak azt tudom mondani, hogy nem felváltva az eddigieket, hanem azokat kiegészítve. Várhatóan tavasszal jelenik meg a kiírás, és ősszel indulhat el a folyósítás. Olyan előterjesztést tettünk le a szaktárcával együttműködésben a kormány elé, amely megerősíti a meglévő ilyen, a minisztérium által biztosított támogatásokat – például a Móricz Zsigmond-öszt-

töndíjat –, de az eddiginél magasabb összeget adva ezeknél is. Természetesen itt sem lehet majd egy személynek több, párhuzamos juttatást igénybe venni.

– *Miért csupán száz főnek jut az új ösztöndíjből, nincs lehetőség nagyobb létszámra? És aki már igénybe vette, többet nem kaphatja meg?*

– Az első ciklus végére láthatóvá válik majd, hogy hol érdemes fejleszteni összeg, létszám, futamidő terén. Mindezt Vashegyi György MMA-elnök úr koordinációjával fogjuk megvizsgálni. Az a cél, hogy az alkotó az alkotással foglalkozzon, ne kelljen kényszerből más munkát elvállalnia. A hároméves időtartam egyelőre úgy tűnik, elegendő arra, hogy valaki magasabb szintre léphessen a tevékenységében, kibontakoztassa képességeit, és mindezért nem lehet majd azonnal újrajelentkezni. A kormányzattal folytatott előkészítő tárgyalások során az állásponton voltunk, hogy szakaszokat építünk be a rendszerbe, például az elsőt negyvenéves korig, majd onnantól egy következőt, és így az új szakaszban újra beléphet valaki ebbe az ösztöndíjrendszerbe.

– *A magyar piac kicsi a művészeti mecenatúráról, a vásárlóerőt tekintve, ez régi probléma. Ön szerint a három év alatt sikerülhet egy alkotónak elérnie, hogy megéljen a művészetéből?*

– Ha az is kérdés, hogy mi a jobb: ha van egy ilyen ösztöndíjrendszer, vagy az, ha nincs, a válaszom az: ha van. Az ösztöndíjak egyszerűen érnek. Mindez arra való, hogy szabadon fejlődhessen valaki, eljutva olyan tudáshoz, képességhez, amikor már nagyobb az esélye megélni a művészeti tevékenységéből. Másfelől, hogy az elképzelések, ambíciók és a valóság egy irányba tartó-e, három év alatt ki derülhet. Tény, hogy hazánkban gyenge a kultúrafogyasztás piaca, ezért is támogatta az állam mindig ezt a területet. Ezt most sikerül elindítani, és hogy miképp fejti ki hatását, csak a gyakorlatban derül majd ki. De egy ösztöndíj sikere nem csak a támogatón múlik, felelősségünk a támogatottakkal közös.

– *A pénz is rendelkezésre áll már erre?*
– Igen, ősszel megszületett a hároméves – felmenő rendszerű – finanszírozás biztosításáról szóló döntés, amely az MMA-nak szép feladatot ad, a pályázóknak pedig nagy lehetőséget biztosít.

Zsiray-Rummer Zoltán
Művész Páholy rovatumunk az MMA támogatásával készült

Válogatás Jókai Mór elbeszéléseiből

„Egyszerre küzdő állásba tevő magát, szembeállva a császárral”

Kelet királynéja

(13.)

Aurelián középtermetű, izmos, szélesvállú férfi volt, naptól barna arca vonásai a harc és szív küzdelmeihez voltak edzve, csak magas homloka mutatta a fejedelmi lelket.

Viselete éppoly egyszerű volt, mint a többi katonáké: harcon kívül fedetlen fő, vállig meztelen karok, kifejelett domború izmokkal, fehér rövid tunika, barna szandálok, mutatóujján a közönséges aranygyűrű.

Igy járt-kelt a légiók között, midőn azok fegyvereiket lerakva mulatoztak. E multság is hadi gyakorlat volt. Tárogató melletti pyrrhusi tánc, merész szökések, életlen fegyverekeli viadal, mik kétszer súlyosabbak voltak a szokottaknál, s bajnoki tusák.

Aurelián leszakított egy ágat a legközelebbi borostyánfáról, mely imaei síkon bokrokban tenyészett, s azt fölmutatva, fölshóllítá a bajnokokat.

– Ki akar küzdeni e jutalomért?

Egy zöld borostyán-gallyacska, nem igen gazdag jutalom ott, hol egész erdők vannak belőle.

Egyszerre száz pár vált ki a sereg legjobbjai közül e jutalomért küzdeni.

A győztesek ismét egymást vették elő, míg végre a küzdőterén csak egy magas, fiatal szicíliai maradt, ki küzdőtársait mind legyőzte, a kitűzött jutalomért a császár elé lépett.

– Ó, még nem nyerted azt el, – mondta Aurelián. – Még egy társad hátra van, aki a győzelmet kétségessé teszi.

– Nem látok senkit, – mond a legionárius.

– Engemet sem? Most énvelem jőjj küzdeni.

A legionárius arca büszkeségtől ragyogott e pillanatban. Egyszerre küzdő állásba tevő magát, szembeállva a császárral, s minden erejét megfeszítve, elkezdte vele birkózni.

A körülálló sereg tetszéspörgése hangzott e tusához.

A katona izmosabb volt, a császár ügyesebb, míg amaz őrési erejű karjaival a levegőbe iparkodott őt felkapni, Aurelián gyors fordulataival majd jobbra, majd balra rántá őt ki erős állásából, néha felhajták egymást, s a leeseő újra ismét talpon állt, s mikor legjobban hanyatlott, akkor fordult ismét egyet,

ellenének új gáncsot vetve. Végre Aureliánnak sikerült arcát ellene mellére nyomhatni, s acélölelésével hátraszorítani karjait; a szicíliai már lassankint hanyatlott hátrafelé, lábai belefurakodtak a fővénybe, midőn egyszerre eleresztve a császár kezeit, fejét sebesen kiölté annak ölelése alól s hirtelen félreugrott előle; Aurelián saját erőfeszítése által kihozva a súlyegyenből, előre bukott, s térde és egyik keze a földet érte.

– Győztél katonai! – monda átnyujtva a zöld ágat a bajnoknak a seregek örömdördítése között saját kezével tűzve azt föl annak sisakjára.

Adta volna egy országért a legionárius azt a kis ágat? Hadrenden kívül bajtársa volt a császár katonáinak, a hadsor előtt imádott bálvány. Midőn aranyoroszlánnal ékített sisakját föltevé, szeme intésével igazgathatá az érc hadsorokat. Példabeszéd volt a rómainál, hogy jó katonának jobban kell félni vezérértől, mint az ellenségtől.

A gyávát, az engedetlen éppoly bizonyosan érte a büntetés, mint a bátrát, a hőst jutalom és dicsőség. *(Folytatjuk)*

A Nagykörút és a Rákóczi út találkozási pontja – itt is az egekben jártak a boltbérletek

Forrás: A szerző archívuma

Képirás (79.)

„A Pesti Futár beszámolt arról, a Művészotthon nevű rajz és festékbolt 1910-ben hatezer-ötszáz, míg 1911-ben már húszezer koronát volt kénytelen évente adni egy özvegy grófnőnek. Egy másik esetben a Váci utca 8. szám alatt található kis képüzlet díja egyik pillanatról a másikra nyolcezerről tizenkétezer koronára nőtt...”

Egymásra ígérni

Izgalmas írás jelent meg 1911 októberében az akkor népszerű napilap, a Pesti Futár egyik számában. Az Üzlethelyiségek a Váci utcában cím alatt futó cikk a Budapest bevásárlóutcájában található boltokat rangsorolta bérleti díjaik szerint.

Mint kiderült, 1909 óta e mutatók esztendőnként száz, de olykor kétszáz százalékkal nőttek. A csúcson évi harminnégyezer koronával Schneider József Váci utca 17. szám alatt található, a Magyar Jelző és Hitel Bank volt. A pénzintézet 1910-ben az egész házat eladta egyik leányvállalata igazgatójának. Vélhetően persze csak „papíron”. A férfi mindenkinek felmondott, majd az erő pozíciójából kezdett tárgyalni. Egy itt álló ruházlet például a korábbi négyezer-ötszáz helyett nyolcezert, míg egy apró könyvesbolt kétezer-ötszáz helyett ötezer koronát volt kénytelen esztendőnként letenni az asztalra. A legnagyobb érvágást a Philanthia virágüzlet szenvedte el. Ez a vállalkozás korábban hétezer koronát fizetett, de akadt helyette egy konkurens, aki hajlandó volt tizenhétzetret áldozni e célra. Nem kérdéses, ki maradt a győztes.

Érdekes közbeszúrni, a bérleti díjak e szédületes száguldásának nem kis részben maguk a boltosok voltak az okai. Észjárásuk szerint ugyanis akkor jártak a legjobban, ha a konkurens üzleteket is maguknak szerezték meg. Mivel megvenni általában nem volt pénzük, így jobb híján a boltjuktól igyekeztek megfosztani versenytársaikat. Így tett például Liszt Hugó ékszerész, aki akkoriban szédületes összeget, kerekken negyvenezer korona lelépti díjat fizetett a hasonló

szakmában utazó Zirner Frigyesnek, hogy átvehesse négyezer koronás boltját. Ám, ahogy ma mondanánk, törököt fogott. Az ingatlan tulajdonosa ugyanis szövetségre lépett a szomszédos házak birtokosaival, akik együtt részvénytársasággá alakultak, mindenkinek felmondtak, majd pontosan a duplájáért kínálták a régi helyiségeket.

Az egykori főkönyvek tanúsága szerint például a Győrffy Divatház bérleti díja négy esztendő alatt kettőről tizennyolcezer koronára nőtt. Érdekes közbevetni: a MÁV elnöke 1911-ben évente tizenöt-, míg vezérigazgatója tizenkétezer koronás fizetést húzott az államtól. A vasúttársaság főmérnöke ötezer koronát kapott, míg egy mozdonyvezető ezerkétszáz-kétezer korona között keresett.

Az apróbb cégek természetesen nem bírták a versenyt, s így vagy feladták belvárosi helyiségeiket és kijebb költöztek, vagy egyszerűen lehúzták a rolót. Akkortájt egyébként semmiféle szabályozás nem létezett, s a „jó erkölcsbe ütköző kontraktus” fogalmát sem ismerték a kortársak.

A Pesti Futár beszámolt arról is, a Művészotthon nevű rajz, irka és festékbolt 1910-ben hatezer-ötszáz, míg 1911-ben már húszezer koronát volt kénytelen évente leszurkolni egy özvegy grófnőnek. De voltak durvább esetek is, így például a Váci utca 8. szám alatt található kis képüzlet díját a gazda egyik pillanatról a másikra nyolcezerről tizenkétezer koronára emelte, majd a kontraktus megkötése után egy hónapról a bérlő megkérdése nélkül az egészet átadta egy esernyősnek.

A napilap mindössze egy (éppen a bíróságon futó, ezért akkor még esetleges végű) ellenpéldát hozott föl. Hüttler Jenő

apró drogériája az egykori Kristóf-tér közelében állt. A tulajdonos egyik napról a másikra elcserélte ingatlanát a szomszédossal, majd kölcsönös összekacsintással a bérleti díjakat másfélszeresükre emelték. Két évig nem bolygatták a viszonyokat, majd egy elegáns huszárúzóval visszatértek az eredeti tulajdonukhoz, s újabb negyven százalékkal feljebb nyomták a bérleti díjakat. Hüttler és pórul járt társai nem hagyták annyiban a dolgot, s perre mentek. Talán mondanunk sem kell, a Curia előtt zajló per nagy érdeklődést keltett a kortársak között.

A boltosok azt próbálták bebizonyítani, a cserét semmi nem indokolta, az pusztán az ő kifosztásukra jött létre. A tulajdonosok ezzel szemben az üzleti szabadságra hivatkoztak, ám amikor a bíró konkrétan rákérdezett, miért volt szükség mindezt, nem tudtak elfogadható választ adni. A taláros testület végül 1912. tavaszán megsemmisítette szerződéseiket, s jelentős kártérítés mellett az eredeti viszonyok visszaállítására kötelezte a feleket. A bérlők öröme nem tartott sokáig, lévén a sértődött tulajdonosok mindenüket eladták, s az új gazdák első dolga az emelés volt.

A legjobban természetesen azok jártak, akik saját ingatlanjukban árultak. Közéjük tartozott például a korábban már bemutatott Tiller Mór-féle egyenruházati áruház, a Gotschling Ágoston tulajdonolta gyarmatárüzlet vagy a Mauthner család magkereskedése. Az örületes boltbérleteknek aztán az első világháború időszaka vetett véget. A régiek tönkrementek, újak pedig nem érkeztek még leszállított árért sem.

Lázin Miklós András